

KOSEZE PRI LJUBLJANI

(Zgodovinski oris)

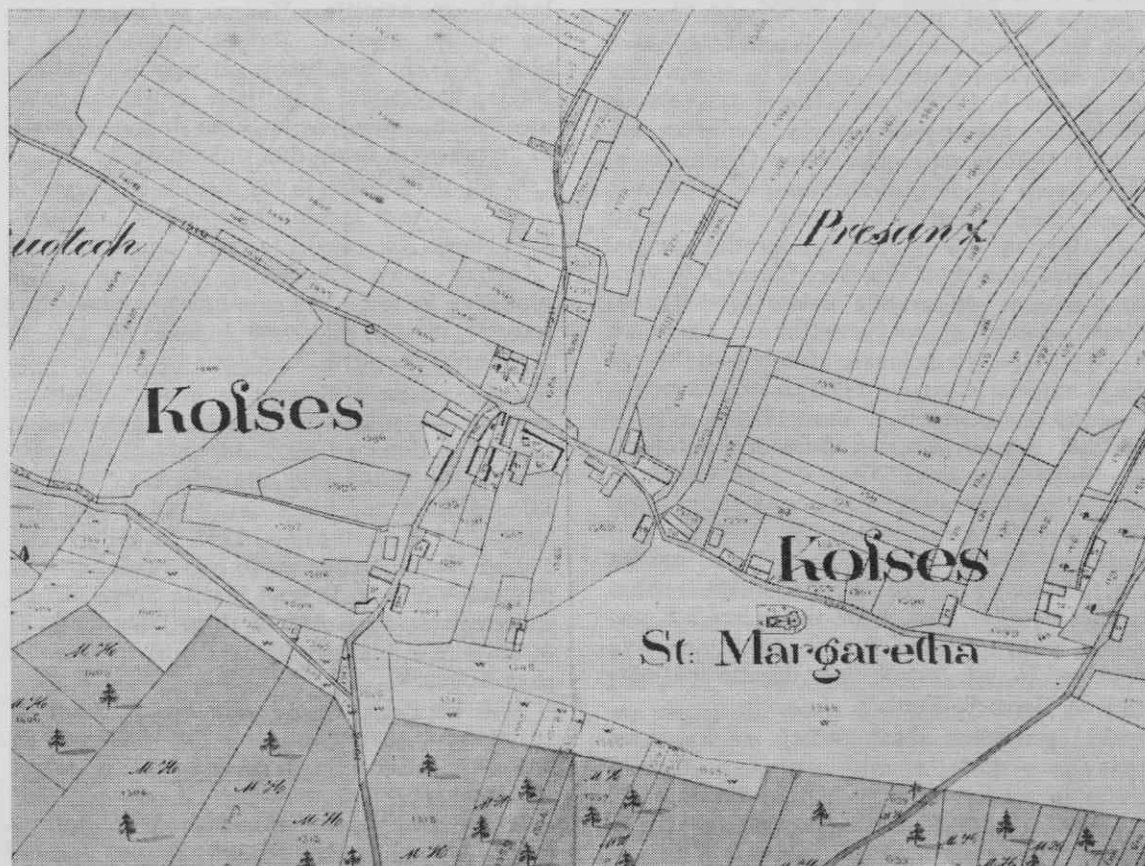
BOŽO OTOREPEC

Jedro stare vasi Koseze ali pravilneje Kosez, kot bomo videli kasneje, je ležalo ob križišču sedanje Podutiške in Koseške ceste,¹ ki danes v tem na pol urbaniziranem predelu Ljubljane še spominja na nekdanje vaško naselje.

Ta mala vas je dobila ime po staroslovenskih kosezih, pripadnikih starega slovenskega družbenega sloja, ki bi ga smeli imenovati na pol plemiškega. Nemci so jih zaradi tega imenovali »edlinge«. Zato ima v svojih prvih omembah tudi ta vas, kot mnoge druge koseške naselbine na Slovenskem naziv Edling, ne manjka pa tudi slovenski Kosez. Njen obstoj sega nazaj v prva stoletja naselitve Slovencev v novi domovini.² Koseške naselbine so povsod na Slovenskem v pretežni večini v območju najstarejše slovenske kolonizacije, ki je bilo poseljeno med 6. in 9. stoletjem, le neznatni del takih naselbin bi mogli spraviti še v zvezo s kolonizacijskim delom med 9. in 12. stoletjem. Na ozemlju poznejše kolonizacije kosezov sploh ni. Njihovih naselbin ni najti nikjer v središču pokrajin, marveč le

v njihovi bližini. Večinoma je bilo v istem kraju naseljenih po več kosezov, vendar niso redki tudi taki primeri, kjer je bil v kraju en sam kosez.³ Tak primer je bil verjetno tudi pri naših Kosezah, ki pa so dobile to ime v množini šele v drugi polovici 19. stoletja. Do takrat je prevladovalo ime Kasez oz. Edling v ednini, kar bi kazalo, da je bil tu le en sam kosez.

Vas se v srednjeveških virih omenja prvič sorazmerno pozno: šele leta 1414, ko je Pankrac Jamski podelil ljubljanskemu meščanu Petru Orloni (Peter Orlona) v fevd desetine od 2 kmetij v Šiški, 9 na Jami, 13 v Zgornji Šiški in 5 v Kosezu pri Sv. Marjeti (zu Edling bey sand Margreten), dalje od 15 kmetij v Dravljah, 3 v Trati, 3 v Zapužah, kar vse je bilo takrat v fari St. Vid nad Ljubljano.⁴ Verjetno gre za iste desetine, ki jih je že 1374 Nikolaj Smrekar podelil ljubljanskemu meščanu Juriju Orloni, očetu omenjenega Petra. Jurij je bil te desetine kupil od Gregorja Porgerja in njegovega sina Janeza.⁵ Leta 1383 je isti Smrekar podelil te desetine

Načrt Kosez v katastru iz 1826. (Original v Arhivu Slovenije v Ljubljani)

vdovi omenjenega Jurija Orlone in sinu Petru.⁶ Mogli bi torej trditi, da se Koseze omenjajo že prej, žal pa v obeh listinah iz 1374 in 1383 kraji niso posamič naštet, temveč se govori le o desetinah pred mestom Ljubljano. Ker pa so bili lastniki teh desetih pred Orlo no Porgerji, bi mogli trditi, da gre za tiste desetine, ki jih omenja delitvena listina med Ulrikom Jetrbenškim in nečakom Nikolajem iz leta 1336, ko so Nikolaju pripadle med drugim tudi desetine, ki jih je takrat imel od Jetrbenških v fevdu Lenart Porger.⁷

Desetine v omenjenih vaseh, torej tudi v Kosezu, so bile prvotno last Jetrbenških. Leta 1373 sta Jurij in Janez Jetrbenška prodala svojo posest na Kranjskem in v Marki ter voštate v Ljubljani in okoli nje svojemu stricu Nikolaju Smrekarju.⁸ V pogodbi med Nikolajem sinom Janezom Smrekarjem in njegovimi sorodniki Jamskimi iz leta 1418 je prišlo do poravnave tako, da so oboji podeljevali te fevde; če bi pa Smrekar umrl brez dedičev, bi vsa posestva pripadla Jamskim.⁹ Toda že v navedeni listini iz 1414, ko se vas Kosez prvič omenja, se govori o tem, da so del posesti Jamski že prej kupili od Jetrbenških, nadvojvoda Ernst pa jim je te fevde potrdil. Ostanek jetrbenške posesti so Jamski dobili po letu 1427, ko je umrl Janez Smrekar kot zadnji svojega rodu brez dedičev in je vsa njegova posest pripadla deželnemu knezu. Toda šele s fevdnim pismom iz leta 1444.¹⁰ Med 1427 in 1444 je bila ta posest in z njo tudi vas Kosez last deželnega kneza tj. vojvode Friderika, kasnejšega cesarja Friderika III.

Leta 1427 je omenjeni Peter Orlona vrnil nadvojvodi Frideriku desetine v navedenih vaseh, med njimi od 5 kmetij v Kosezu pri Sv. Marjeti, ker je vse te desetine prodal ljubljanskemu meščanu Sore Tutorju.¹¹ V listini navaja, da so bile nekoč fevd Janeza Smrekarja, po njegovi smrti (med 18. in 24. XI. 1427) pa so pripadle deželnemu knezu. Ta je nato 1. februarja 1428 podelil navedene desetine Sore Tutorju.¹² Pred 1444 je bil lastnik teh desetih Erazem Sore iz Ljubljane, sin omenjenega Sore Tutorja (Sore Tutor), to leto pa jih je kralj Friderik podelil ljubljanskemu meščanu Primožu Bičku (Witschekg).¹³ V fevdni knjigi Jamskih iz 1453 se navaja kot hasnovalec teh desetih kamniški meščan Lenart Pečaher, pred njim jih je imela Kuni-gunda, vdova Erazma Sore iz Ljubljane, leta 1480 pa je bil lastnik teh desetih beljaški meščan Hans pl. Eghk.¹⁴

Skoraj do konca 15. stoletja se ime vasi ponavlja v doslej znanih virih le v nemški obliki in sicer kot sing. Edling. Da bi se ta vas ločila od Kosez (Edlingen) pri Vodicach in drugih Kosez na Kranjskem, so vedno dostavljali še ime bližnje cerkve sv. Marjete. Šele leta 1495 prvič naletimo na slovensko

ime vasi. Tega leta je Vrban Kosl iz Zgornje Šiške prodal njivo pri jami ob cerkvi sv. Krištofa (pred Ljubljano), ležečo poleg njiv Matije Zamerla in njiv, ki so bile last cerkve sv. Jerneja (v Šiški), z vsemi pravicami Jakobu Kindlu iz Šiške in Marku Sircu (Syrtz), prebivajočemu v Kosezu (zw Kassess), kot ključarjema cerkve sv. Marjete v Kosezu (»als zechlewten sannd Margrethen kirchen daselbs zw Kassess«) in njihovim naslednikom.¹⁵

Zemljiška posest v Kosezu je bila že v srednjem veku močno razdrobljena. Kot smo videli iz prve omembe leta 1414, je vas imela takrat pet kmetij. O nekdanjem kosezu — razen imena — že ni več nobenih sledov. Proces vključitve kosezov v zemljiška gospostva je bil tu že končan. Iz nekdanje posesti koseza je nastalo pet kmetij. Te so bile prvotno jetrbenške, kasneje Smrekarjeve, nato pa last Jamskih. Jamski so bili lastniki jetrbenške dediščine vse do leta 1545, ko je Franc Jamski prodal vso to posest — tedaj že davno razbito na razne lastnike tako, da se tedaj sploh ni več vedelo, kje je kakšna posest omenjena še v seznamu posesti Jamskih iz leta 1453 — novemu lastniku Francu pl. Turnu.¹⁶

V urbarju stolnega kapitlja v Ljubljani iz let 1497—1500, ki je bil konec 15. stoletja lastnik ene kmetije v Kosezu, se ime vasi poleg oblike v sing. Kassess navaja tudi v plur. kot »in Kasesich« ali »zu Kassessich«. Na tej kapiteljski kmetiji je kmetoval potomec zgoraj omenjenega Sirca Jannes Syrecz, ki je plačeval letno dva dukata.¹⁷

Sredi 16. stoletja je bil lastnik ene kmetije v tej vasi tudi meščanski špital v Ljubljani. V urbarju iz 1541 je pod imenom vasi »Kassess« naveden Štefan Smrekar (Sma-regkher), ki je od ene cele kmetije odrahtoval letno 1 marko soldov, 2 kokoši, 20 jajc in 2 piščanca ob pustu.¹⁸

Svojo posest v Kosezu je imela tudi ljubljanska škofija kot je videti iz urbarjev njene posesti iz dobe od 1572 do 1757. Vsa njena posest v tej okolici je bila združena v županijo Savlje,¹⁹ pod katero sta spadali tudi dve kmetiji v Kosezu. Leta 1757 je bil na eni Tomaž Kovač, druga pa je bila razdeljena na dve polovici: eno je imel Matija Tome, drugo pa župan te župe Matija Japelj (Jappel), ki je kot župan bil oproščen tlake in t. i. »malih pravd«.²⁰

Tudi kapiteljska kmetija v Kosezu je sredi 18. stoletja že razpadla na dve polovici, na katerih sta tlačanila Anže Zakotnik in Jakob Sitar.²¹

Posest ljubljanskega meščanskega špitala je bila 1770 na dražbi prodana Francu Jamniku in Fedransbergu, ki sta med drugim kupila tudi kmetijo v Kosezu. Vse to je sestav-

ljalo gospostvo Novi Svet (Neuwelt), ki je 1798 postalo last Franca Bekhena, leta 1809 pa rodbine Javornik (Jabornig).²²

Deželno glavarstvo na Kranjskem je imelo v 16. stoletju tudi enega podložnika v Kosezu — 1571 je bil to Jure Kačič »zu Khases« —,²³ toda 1739 je bila ta posest prodana Nemškemu viteškemu redu v Ljubljani,²⁴ Kačičeva kmetija pa je bila 1757 razdeljena že na tri dele, ki so jih imeli Matija Zakotnik, Jurij Gorišek in Tomaž Gaber »zu Kossess«.²⁵

O vasi Kosez (Kossess) daje špitalski urbar iz 1749—1750 tale opis: tukajšnje njive so delno z dobro, delno s srednjo in peščeno zemljo. Ležijo na ravnem in jih obdelujejo dvovprežno. Sejejo letno in zimsko žito, več rži kot pšenice pa tudi strniščno ajdo in laneno seme. Zrno daje v povprečnih letih tri zrna, isto ajda. Živinsko pašo imajo vaščani v šišenski gmajni pri Rožniku, vsaka kmetija plača zato komendi letno po 4 solde.²⁶

Soseska iz Kosez je imela kot skupno last hrib Ravnik že v srednjem veku. Ko je 1579 špitalski podložnik Lukan Rahne del gozda izkrcil in napravil tam njive, so mu Koseščani te njive uničili. Na procesu, ki je bil 1582, pred vicedomom zaradi tega, je bilo s pričami ugotovljeno, da uživa soseska v Kosezu ta hrib kot gmajno in da ima do nje pravico tudi Rahne, toda svojega deleža ne sme ograditi in obdelati, temveč mora ostati gmajna. Kar je posadil, mora po žetvi opustiti.²⁷

Med Kosezami, Dravljami in Podutikom je bil obširen gozd, imenovan »gmajna«, ki pa je bil že konec 18. stoletja razdeljen med sosednje vaščane za drva in steljo.²⁸

Franciscejski kataster iz 1826 nam je ohranil najstarejši tločrt Kosez, ki se tu imenujejo še »Kosses«.²⁹ Vas je štela takrat 15 hišnih številk: 1. Miklavž Jarc p. d. Verhouc, 2. cerkvena hiša, 3. Sedan Matija p. d. Jakob, 4. Sedan Martin p. d. Jureč, 5. Selan Tomaž p. d. Kocman, 6. Šakler Jože p. d. Gaber, 7. Betič Gašper p. d. Speličnik, 8. Zakotnik Jakob p. d. Kušar, 9. Košenina Jožef p. d. Pirl, 10. Kovač Primož p. d. Saverl, 11. Zakotnik Jožef p. d. Zakotnik, 12. Sitar Jurij p. d. Sitar, 13. Tome Anton p. d. Primc, 14. Škodlar Martin p. d. Smrekar in 15. Černe Matija p. d. Selan.

Ilešič trdi, da se Koseze kot naselje ločijo v vsakem oziru od obeh Šišk. Za njima zastajajo predvsem po velikosti: še 1825 obsegajo le 15 hišnih številk in od teh so bile le št. 10—15 večje, prvotne kmetije. To so tiste, ki stoje brez pravega reda razpostavljene ob križišču glavne ceste (tj. Podutiške) in poti na jug v smeri današnje opekarne (tj. Koseške). Vas torej nima talnega načrta vrstne vasi, kakor obe Šiški in namesto zemljiške razdelitve na proge nastopa razdelitev, ki jo

lahko označimo kot razdelitev na delce. Imamo namreč opraviti v glavnem s tremi kompleksi njiv (severno, severozapadno in južno-zapadno od vasi), v katerih imajo svoje deleže omenjene hišne številke.³⁰ — Kos meni, da razodeva zemljiška razdelitev na nepravilne delce starinskost naselja.³¹

Svet med Dravljami in Kosezami je močno močvirnat, zlasti ob potoku Pržancu, ki se zaradi majhnega padca ob nalivih kaj kmalu razlije po sosednjem zemljišču. Pri Kosezah je dobra ilovica, zato so bile tam baje že od nekdanj opekarne, prvotno v 19. stol. last ljubljanskega stavbenika Tönniesa, nato pa Kranjske stavbne družbe.³²

V 19. stoletju so se Koseščani v glavnem poleg poljedelstva in živinoreje ukvarjali tudi s prevozništvom. Imeli so velike vozove z vprego 4—6 konj. Vozili so baje iz Trsta celo na Dunaj in v Pariz, zato naj bi se težki vozovi še danes imenovali »parizarji«.³³

Število prebivalstva je v starejši dobi le počasi naraščalo. Leta 1749 je bilo še vedno le 5 starih kmetij in 7 bajtarjev.³⁴ Leta 1826 je bilo 15 hišnih številk,²⁹ 1837 pa 18 s 118 prebivalci. Do leta 1921 je število prebivalcev narastlo na 261,³⁵ do 1937 pa že na 680 in 97 hišnih številk.³⁶

CERKEV SV. MARJETE

Cerkev sv. Marjete se omenja prvič leta 1414 v zgoraj navedeni listini obenem z imenom vasi in tako potem tudi v vsem srednjem veku. Po vsej verjetnosti je stala že v 14. stoletju, če ni še starejša. Patrocinij te svetnice kaže že sam po sebi, da gre za starejšo cerkev. Cerkve, posvečene sv. Marjeti, so pri nas vse zelo stare in so postavljene zlasti v krajih, kjer rade nastopajo povodnji ali kjer so močvirja. To je v zvezi z legendo o sv. Marjeti; ta da je rešila ljudstvo hudega zmaja, ki je bival v velikem močvirju. Zato so jo častili kot zavetnico pred povodnjimi.³⁷ Da so ji postavili cerkev na tem kraju, kaže, da je bil svet tod okoli v starih časih še bolj močvirnat, kot je bil do nedavnega in da so bile povodnji, ki jih je povzročal potok Pržanec, v časih veliko hujše. Na Kranjskem je sv. Marjeti posvečenih kar 11 farnih in 21 podružničnih cerkva.³⁸

Cerkev je bila v srednjem veku verjetno bolj pomembna, kot je danes. Navedli smo že listino iz 1495, v kateri se omenja nakup njive po njenih dveh ključarjih.¹⁵ Ko so 1526 popisovali cerkvene dragocenosti na Kranjskem, je imela cerkev sv. Marjete »zu Kasses« en srebrn kelih, ki so ga takrat vzeli.³⁹ Toda že dve leti kasneje so dali vaščani napraviti novega, ki je ohranjen. Ta kelih je še danes posebna znamenitost koseške cerkve. Gre za gotški cinast, a dobro pozlačen kelih, zelo la-

Cerkev Sv. Marjete v Kosezah danes. (Foto Carmen Narobe)

hak, visok ok. 15 cm. V stožalu spodaj na notranji strani ima letnico 1528 in zlatarjev ali darovalčev znak v obliki mesarske sekire in črk PF. Ob vozlu debela so črke IHESUS, nad vozlom ob robovih isto, pod vozlom ob robovih pa črke MARIAH.⁴⁰ — Po šentviški matrikuli iz 1749 je imela cerkev tedaj še tudi star misale iz leta 1519, ki pa je danes neznan kje. Verjetno je bil to še stari oglejski, ki je bil kasneje zamenjan za rimskega.⁴¹

Zakaj je bila cerkev v začetku 17. stoletja nekaj časa posvečena sv. Lovrencu, ni znano. V vizitacijskem zapisniku iz 1631⁴² je navedena kot »Ecclesia s. Laurentii,« šele nad vrsto je bilo — morda kasneje — dodano »et Margarethe in Kasesitsch.« Ta oblika krajevnega imena kaže, da so kraju včasih rekli tudi »Kasežič« t. j. majhen kosez. Škof Scarlich je ob tej vizitaciji naročil, naj se za veliki oltar nabavi antependij, krizmale, kanonske table, na oltar pa naj se postavi podoba sv. Lovrenca (kar priča, da je tam bila še vedno podoba sv. Marjete!) Oltar sredi cerkve naj bi se odstranil. Cerkev je imela tedaj en travnik in eno večjo in eno manjšo njivo, pri rejcih pa 9 krav, od katerih so plačevali po 16 kr. letno; kadar pa so jih zaklali, so rejci dobili kože. To so bile timen. »železne krave« — vaccae ferreae.

Pri vizitaciji šentviških podružnic 1668 je omenjeno, da cerkev ni posvečena, imela pa

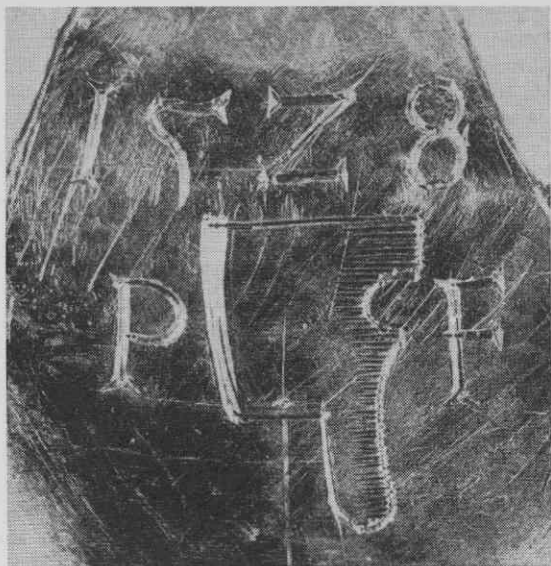
je dva oltarja. Veliki oltar sv. Marjete (torej že ne več sv. Lovrenca!) se je zdel, da je posvečen, a mu je manjkala skoraj vsa oprema. Cerkev je bila zelo vlažna, tlak je bil iz opeke. Vizitator je naročil, naj se okna predelajo tako, da se bodo dala odpirati in se bo mogla cerkev zračiti. Pokopališče — verjetno takrat še okoli cerkve — je bilo obzidano, manjkal pa je križ nad vhodom. Cerkev je imela takrat dva zvonova.⁴³ — Že pri vizitaciji 1654 se cerkev imenuje sv. Marjete »in Casses,« dodan pa je še sv. Lavrencij. Pod njo je takrat spadalo 25 kmetov in 6 kajzarjev, imela pa je takrat tri cerkvene ključarje.⁴⁴

Žal je najstarejša šentviška farna matrikula iz 1695 zaradi vlage tako poškodovana, da je skoraj nečitljiva. Leta 1749 je tedanji šentviški kaplan Jernej Zupanc sestavil novo, ki je lepo pisana in zanimiva za zgodovino te fare, kamor je ves čas spadala tudi Marjetina cerkev v Kosezu. Ta je v tej novi matriki med podružnicami našeta kot sedma. Imela je takrat tri zvonove, velikega iz 1737, srednjega iz 1706 in manjšega iz 1744. Omenjen je tudi kelih iz 1528 in misale iz 1519. Cerkovni stolp je bil zidan 1708.

Cerkveno kolekturo je takrat pomagal pobirati koseški cerkovnik Jakob Zakotnik.⁴⁵ Koseška cerkve je imela po pregledu iz 1759 4 1/2 njave, eno kajžo z vrtom in travnikom in en travnik »pod vtikam.« Kajžo je imel cerkovnik.⁴⁶

Gotski kelih iz cerkve Sv. Marjete v Kosezah iz leta 1528. (Foto Carmen Narobe)

Letnica 1528 in mojstrov ali darovalčev znak na got-
skem kelihu iz Kosez. (Foto Carmen Narobe)

Od treh starih zvonov, omenjenih že 1749, je prvo svetovno vojno preživel le veliki zvon iz 1737, delo Jožefa Samasse iz Ljubljane. Srednji zvon iz 1706, delo Gašparja Francha, ter manjši iz 1816, delo Jožefa Reissa v Samassovih delavnicah, so bili preliti v topove. Šele 1925 je dobila cerkev dva nova zvonova, ki sta se montirala kot veliki in mali, stari iz 1737 pa je postal srednji. Vsi zvonovi imajo napise in podobe, novejša dva pa krajši pesmici.⁴⁷

Zvonik je bil baje že leta 1862 dvignjen za okoli dva metra in ne šele po prvi svetovni vojni, kot se je običajno trdilo.

Potres leta 1895 je cerkev hudo poškodoval. Že preje je bila v precej slabem stanju. Škofija jo je ukazala 1900 zapreti, ker je vaščani niso hoteli obnoviti. Šele 1907 so se odločili za obnovo. Vse zidove so za nekaj metrov dvignili in cerkev na novo obokali. V ladji je bil pred tem lesen strop. Prenovitev cerkve po mnenju Ivana Kogovška, zgodovinarja šentviške fare, ni bila preveč posrečena, ker ni višina cerkve v pravem razmerju s širino in dolžino. Za veliki oltar in prižnico je napravil načrte Celestin Mis, oltarne slike so Žmitkove.

Pred prezidavo je bil v glavnem oltarju kip sv. Marjete z zmajem. Oltar je bil menda istega dela kot »zlata oltarčka« v Stanežičah. »Gostača« sta bila sv. Štefan in sv. Miklavž. Zgoraj nad tronom je bil kip nekega svetnika, ki pa je bil tako poškodovan, da ga ni bilo mogoče identificirati. Sploh so bili vsi kipi razjedeni od črvov, da so ljudje dražili Koseščane, češ da imajo »žive« svetnike v cerkvi. Oltar je imel napis »Juri Galisz« in letnico 1811. Toda takrat je bil menda le prenovljen.

Ob straneh na zidu sta viseli podobi sv. Neže in sv. Urbana, obe stari slabi oljnati sliki. Stranski oltar na listni strani je bil podobne izdelave kot glavni, bil pa je posvečen sv. Martinu (lesen kip). Drugi stranski oltar je bil posvečen sv. Lovrencu (kip). Na menzi je bila stara oljnata slika Žalostne matere božje. — Cerkev je imela star križev pot, oljnate slike na platno, slabo delo neznanega slikarja. Baje je bil preje v šentviški cerkvi.⁴⁸

Ko so cerkev prenovili, je naslikal na veliki oltar sliko sv. Marjete slikar Ivan Grohar. Načrt za glavni oltar in prižnico je napravil prof. Celestin Mis. Leta 1935 so obnovili še meznarijo.⁴⁹

Ko je bila 1961 v Kosezah ustanovljena župnija, so cerkev posvetili sv. Odrašeniku.⁵⁰

Blizu središča vasi stoji ob današnji Koseški cesti, ki vodi tu proti Dravljam, znamenje sv. Marjete. Podobno znamenje iste svetnice je bilo tudi ob »mali cesti« v Zgornji Šiški. Kamnit kip je — po Kogovšku — iz renesančne dobe, a je bil zaradi barvanja pokvarjen.⁵¹

OPOMBE

1. M. Kos, Srednjeveška Ljubljana, Lj. 1955, str. 49; S. Ilešič, Prvotna kmetska naselja v območju Velike Ljubljane, Geografski vestnik V—VI. (1929-30), str. 159. — 2. M. Kos, Srednjeveška naselje v območju Ljubljane, Kronika XII. (1964), str. 98. — 3. B. Grafenauer, Ustoličevanje koroških vojvod in država karantanskih Slovencev, Ljubljana 1952, str. 334, 337—338. — 4. Dve listini, datirani 1414, julij 8. v Državnem arhivu na Dunaju: ena za Petra Orlono, druga za Marjeto, hčerko pok. ljubljanskega meščana Jakoba Adama. Regesta pri K. Trotter, Die Burgrafen von Lienz und zum Lueg, Innsbruck 1954, str. 37—38. — Prim. M. Kos, Starejša in mlajša naselja okoli Ljubljane, Geogr. vestnik 23 (1951) str. 5 — isti avtor, Doneski k historični topografiji Kranske v srednjem veku, Zgod. časopis 19—20 (1965—6), str. 140—141. — 5. Listina 1374, avgust 24. v Gradivu za zgod. Ljubljane I/80; reg. K. Trotter, o. d., str. 38. — 6. Listina 1383, januar 13. v Gradivu za zgod. Ljubljane I/88; reg. Trotter, o. d., str., 38. — 7. Listina 1336, december 20. v Gradivu za zgod. Ljubljane I/43 — 8. Listina 1373, april 24. v Gradivu za zgod. Ljubljane I/78. — 9. Listina 1418, april 17. v Drž. arhivu na Dunaju; reg. Trotter, o. d., str. 42. — 10. K. Trotter, o. d., str. 42 — 11. Listina 1427, november 24. v Gradivu za zgod. Ljubljane II/79; reg. v Mitt. d. Histor. Vereins f. Krain 1862, str. 51. — 12. Listina 1428, februar 1. v Gradivu za zgod. Ljubljane VII/69, str. 2. — 13. Fevdna knjiga Friderika III. iz 1444—1469 v Gradivu za zgod. Ljubljane VI/1, str. 1, 8. — 14. Gradivo za zgod. Ljubljane XI/44, str. 11—12. — 15. Listina 1495, februar 20. v Gradivu za zgod. Ljubljane IX/95. — 16. Listina 1545, september 25 v Arhivu Slovenije, Komisija za fevdne zadeve fasc. I, št. 17; prim.: A. Dimitz, Der Luegger »alt Lehenbuch«

- vom Jahre 1453 v Mitt. d. Museal-Vereins f. Krain I. (1866), str. 248. — 17. Urbar iz let 1497—1500 v Kapiteljskem arhivu v Ljubljani, fol. 96, str. 138, 158, 165, 222, 225; prim. M. Kos, Srednjeveška Ljubljana, str. 74—75. — isti, Doneski k histor. topografiji... str. 141. — 18. Urbar meščanskega špitala v Ljubljani iz 1541 v Kapitelj. arhivu v Ljubljani, fasc. 62, št. 12, fol. 62. — 19. P. Blaznik, Zemljiška gospostva v Ljubljani in njeni okolici, Razprave Mest. arhiva ljubljanskega zv. 2, Ljubljana 1971, str. 43. — 20. Urbar ljubljanske škofije iz 1757 v Arhivu Slovenije, Rektif. dominikalni akti fasc. 4. — 21. Sumarij kapiteljske posesti iz 1757 v Arhivu Slovenije, Rektif. dominikalni akti fasc. 6. — 22. P. Blaznik, o. d., str. 53. — 23. Urbar iz 1571 v Arhivu Slovenije, Rektif. domin. akti fasc. 8. — 24. P. Blaznik, o. d., str. 65. — 25. Sumarij iz 1757 v Arhivu Slovenije, Rektif. domin. akti fasc. 7. — 26. Sumarij iz 1749—1750 v Arhivu Slovenije, Rektif. dom. akti f. 229. — 27. Arhiv Slovenije, Zapisnik zaslišanj vicedomskega sodišča za 1582—1584, str. 52, 157 — 28. I. Kogovšek, Župnija Št. Vid nad Ljubljano. Zgodovinski in krajevni opis. Rokopis izdelan in dopolnjen med leti 1948—1951 hrani Nadškofijski arhiv v Ljubljani. — 29. Franc. kataster, katast. obč. Zg. Šiška v Arhivu Slovenije. — 30. S. Ilešič, o. d., str. 159. — 31. M. Kos, Starejša in mlajša naselja okoli Ljubljane, Geografski vestnik XXIII. (1951), str. 165. — 32. I. Kogovšek, o. d., str. 35. — 33. Ravno tam, str. 86. — 34. Ravno tam, str. 68. — 35. Ravno tam, Dostavki in popravki, str. 112, 118. — 36. Leksikon dravske banovine, Lj. 1937, str. 374. — 37. I. Kogovšek, o. d., str. 32. — 38. Letopis ljublj. škofije za 1932, str. 239. — 39. A. Koblar, Kranjske cerkvene dragocenosti l. 1526, v Izvestjih Muzej. društva za Kranjsko V. (1895), str. 80. — 40. I. Kogovšek, o. d., str. 33. — 41. Ravno tam, str. 31. — 42. Vizitacijski zapisnik iz 1631 v Nadškof. arhivu v Ljubljani. — 43. I. Kogovšek, o. d., Dostavki in popravki str. 34. — 44. Vizitacijski zapisnik iz 1654 v Kapiteljskem arhivu v Ljubljani, fasc. 51, št. 16. — 45. I. Kogovšek, o. d., str. 31, 67. — 46. Sumarij iz leta 1759 v Arhivu Slovenije, Rektif. domin. akti fasc. 195. — 47. I. Kogovšek, o. d., str. 33, Dostavki in popravki, str. 121. — 48. Ravno tam, str. 32. — 49. Ravno tam, str. 33. — 50. Cerkev na Slovenskem, 1971, str. 82. — 51. Kogovšek o. d., str. 35a.

